

Գ Ա Յ Ր Ե Ն Ի Ք

20
Փայտայ

ՕՐԱԹԵՐԹ

20
Փայտայ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Հայրենիք ամեն օր կը հրատարակուի, տարեկան գինն է Պոլսոյ եւ գաւառաց համար 7 արծաթ մեծիտ կանխիկ . գաւառական քրդատարութեան ծախսը մեր վրայ է : Վեցամսեայ եւ եռամսեայ բաժանորդք ալ կընդունուին :

Լրագրոյս վերաբերեալ գիր կամ նամակ պէտք է ուղղել առ Տէր-Խմբագիր Ռիզա փաշա խան Թ. Յ. Ղ. Պարտիզպանեան Տպարանը : Խմբագրութեան ուղղեալ գիր ետ չը տրուիր : Ծանուցման տողը մեկ անգամի համար 3 դրոշ է . աւելի անգամի համար սակարկութիւն կըլլայ :

Ն Ե Ր Ք Ի Ն

Մէսէնճըրի հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդեն :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Բաղէշ 1 մայիս

Մեր գաւառին կայսրութիւնը անտանելի կըլլայ . Բիւրդ և Ձերքէղ աւաղակաց յափշտակութեանցը վերջ տալու համար բնաւ ձեռնարկութիւն մը չեղաւ . ասոնք ուղածնուն պէս կրնան կեղեքել երկիրը : Պոլսոյ հասարակութեան կամ կառավարութեան այս մասին տեղեկութիւն տալու որ և իցէ փորձ ամենայն միջոցներով կարգիլուի . հայ մը կասկածի ենթարկուեցաւ թէ Պոլսոյ ամերիկեան միսիօնարաց մեր գաւառին վիճակին վրայ նամակ մ'ուղղելով, Աւետարները մէջ հրատարակել տուեր է . հայը ձերբակալուեցաւ և ամեն տեսակ պատիժ սպառնացան իրեն : Տեղւոյս կուսակալը Արիֆ փաշա, այնքան հակառակորդական եղած է ընդհանուր հասարակութեան, որ Հայք և Մահմետականք որոշեցին տեղեկագիր մը չինել իրենց գանգատները յայտնելով . այս տեղեկագիրը որ անմիջապէս ստորագրութեամբ լեցուեցաւ, թղթատարութեան յանձնուեցաւ Պոլիս զրկելու համար : Բայց անոնք որ ճշմարտութեան չ'այտնուեցին մէջ շահ ունէին, և տեղեկագրին զրկուին իմացած էին, որոշեցին ամեն ջանք ընել տեղեկագիրը ձեռք ձգելու համար, լաւ գիտնալով որ եթէ Բ. Դուռը քննութիւն կատարէ, անմիջապէս և խստիւ պիտի պատժուին . առայս ամէն սպառնալիք և միջոց չը խնայեցին նամակատան պաշտօնէին, նամակը ետ տալու համար, սակայն պաշտօնեայն բաւական քաջութիւն ունեցաւ նամակը չտալու : Այն ատեն պաշտօնեան ձերբակալուելու հրաման տրուեցաւ . և այս կերպով ծրարը ձեռք ձգելով տեղեկագիրը գրաւեցին . իսկ սպորինսուոր զորքին օրինակը կերպարանք մը տալու համար խեղճ պաշտօնեայն տէրութեան դէմ եղած դաւակցութեան մը իրր մեղսակից ամբաստանեցին : Յայտնի է որ ոչ ոք այսպիսի ամբաստանու-

թեան մը կրնայ հաւատալ, սակայն դժբաղդ պաշտօնեայն պաշտօնանկ եղաւ . իւր ափէն ազդէ բարեկամները անոր դատը կեղծողական վարչութեան ներկայացնելու կաշխատին և յուսալի է որ այս դայթակղական և ապօրինակորդործը քիչ ատենէն դարմանուի :

Վան 12 մայիս

Վանէն 15 հաղարամէթը հեռու էէզը գիւղին մէջ խռովութիւններ ծագեցան . ըստ հայկական աւանդութեան այս գիւղին մէջ Արայ գեղեցիկ Հայոց թագաւորն իւր գեղեցիկութեամբը Ասորոց Շամիրամ թագուհւոյն սէրը գրաւելով նորա կրից զոհ եղաւ . Շամիրամ տեսնելով որ Արայ իւր գաշակցութիւնը և սէրը կը մերժէ, պատերազմ հրատարակեց . սակայն իւր զօրաց յանձնարարեց որ Արան ողջ բռնեն . դժբաղդաբար Արայ ճակատամարտին մէջ մահացաւ . վերջ մ'առաւ : Արայի մարմինը գտնուեցաւ և մոգական ամեն տեսակ հնարքներով ջանացին զինքը կենդանացնել . բայց Շամիրամայ ջանքն ի գերեւ եղաւ, ուստի ճարհատեալ իւր մոտերիմներէն մին գեղեցիկ Հայուն տեղ դրաւ, և յայտարարեց Հայոց որ իրենց թագաւորը կենդանացած է աստուածոց կողմէն և թէ նոյն իսկ աստուածները նորա վերջը խնամած են (ըստ Խորենացոյն լղած են) և այս դէպքէն յիշեալ գիւղը էէզը այսինքն «աւողջացեալ» կանուանուի :

«Այս գիւղը շատ հին է և ահագին քարեր կան սեպած և գրեթով ծածկեալ, բլրան գաղաթը փորքիկ մատուռ մը կայ . Չատիկ երկրորդ կիւրակէն, Հայք Արայ թագաւորին յիշատակին համար ուխտի կերթան հոն : Անցեալ կիւրակէ հաղարաւոր անձինք ըստ սովորութեան մատուռը կը գիւմէին, առջինէն երաժշտական գործիներով, ինչպէս թըմբուկ, սրինգ եւն, կէս օրէն վերջը լուր եղաւ թէ Հայք, Բիւրտը և Թիւրք, էէզը գիւղին մէջ կը կուտին, և թէ մէջերէն շատերը վիրաւորուեւ են : Սակայն կուտին մանրամասն պարագայները երկրորդ օրը իմացուեցան : Կերի թէ գիւղին ժողովին առաջին քարտուղար Սըպըր էֆէնտի և կուսակալի

մասնաւոր ժողովին քարտուղար Եուսուֆ էֆէնտի, երկու կըքոտ երկտասարգներ, քանի մը ուրիշ պաշտօնեայններով էէզը գիւղը գացեր են զբօսնու համար :

«Հայու մը տունը մտնելով ամեն տեսակ ըմպելիք ուղեցին, և գինովաւով ամբոխին պարած և զուարճացած տեղը գացին, ուր սկսան հայերը ծաղրել, և յանդգնաբար ազդութեան և կրօնից ամենանուիրական բաները նախատել : Դիւղին Բէիսը որ ներկայ էր, աշխատեցաւ զանոնք լռեցնելու, և յորդորեց որ Բիւստոնէից մեծամասնութիւն գտնուած տեղ մը անկարգութեանց պատճառ չըլլան : Բայց երկտասարգ թուրքերը Բէիսին այս խօսքերուն հարուածով պատասխանեցին, թուրքերը և քիւրտերը խեղճ Բէիսը պաշարեցին և ձեծեցին : Այն ատեն հայերը բարկանալով իրենց հայրենակցին կողմը բռնեցին, և երկու ժամ կուռեւէ վերջը թշնամանողը ստիպուեցան փախչիլ, քանի մը վիրաւոր թողլով, մինչդեռ հայք վիրաւոր մը միայն ունէին : Քննութիւնը լնացած չըլլալով դժուար է այս մասին աւելի բան մը ըսել, բայց սաչափ միայն կըսեմ որ Մահմետականաց թողլ տրուած է զէնքը պարտիլ, մինչդեռ տեղական կառավարութիւնը զինեալ հայը կը բանտարկէ, թէ և գիւղէ գիւղ ճամբորդելու ալ ըլլայ :

«Սակայն միշտ կը յուսամք որ այս մեծ գաւառին կուսակալ Հասան փաշա, այսպիսի անկարգութեանց կրկնութիւնը կարգիլէ որոց պատճառը ընդհանրապէս քիւրտերու և թուրքերու հետ մէկ տեսակ, և Սուլթանին հաւատարմ հաշտակ Հայոց հետ ուրիշ տեսակ վարուելն է » :

Տրապիզոն 1 յունիս

«Լաղ դաղթականներ իրենց երկրին մէջ ըրածին նման այս կողմերս ալ աւաղակութեանց կը պարապին . Օրտուլի, Փօցայի, Չարշամպայի և ուրիշ տեղերու մէջ ամեն տեսակ յափշտակութեանց կը ձեռնարկեն : Այս օրերս Բէրշէմպէյի մեծ շուկան կողոպտեցին . տեղւոյն բռնակիչները Օրտու գացին գանգատելու

համար, բայց ձեռնուհանքն էտ դարձան վասն զի շատ դժուար է բաղմամբիւ գաղթականներու զէնքը ժողովել, որք դրութե քուններուն մէջ անդամ զէնք կը կըրեն. տեղուս կառավարիչը ամեն ջանք կընէ այս մասին, բայց ինչ կրնայ ընել անհամեմատ բաղմամբեան առջև. իսկ Տրապիզոնի մէջ թէև հարստահարութիւնը չկան, բայց վաճառականութիւնը կը հեծէ, վասն զի Պարսից ապրանքը փոխանակ ասկէ անցնելու Բոթրի ճամբով Պարսկաստան կը շրջուին:

— Վոլոսէն Մէսէնճըրի յունիս և թըռուով կը գրեն թէ այլ ևս պատերազմական պատրաստութիւնը դադարած են, և գաւառին Յունաստանի յանձնուիլը հըրատարակուելով տեղական վարչութիւնը մահմետական ժողովրդեան վրայ ազդեցութիւն ունեցող խել մը մարդիկ պիտի զրկեն Արմիրօ, Փանարի և ուրիշ տեղեր, որպէս զի մահմետականները Յունաց երկիր տալու դաշափարին ընտելացնեն:

Դարձեալ Սեւանիկէն Մէսէնճըրի յունիս 6 թուով կը գրեն թէ Բանաթօթ Բալոնրօս անուն աւաղակապետին առաջնորդութեամբ 40 ի չափի ռաշտապաւիք ալպանիացիներ Լիվաթիա զիւղին վրայ յարձակելով 13 արու և 12 կին, և 30 ձիու բռն ապրանք յափշտակել են, Ուլահ կին մը ձերբակալուելով, 400 ոսկի փրկանք տուաւ աւաղակապ զինքը աղաւթ թողելու համար, այս 400 ոսկին աղջկանը օժիտն էր, զոր քիչ օրէն պիտի ամուսնացնէր: Սակայն աւաղակները այսչափով դո՛հ չըլլալով, ստակն ալ առին կինն ալ առին և լեռը փախուցին. աւաղակները հիմայ 7000 ոսկի փրկանք կը պահանջեն իրենց դերիններուն համար, սակայն կը յուսացուի որ քիչ մը զեղչ ընեն: Այս խուսիքը այն աւաղակներէն բաղկացեալ է որք քանի մ'օր առաջ Հաճի Զարիֆի անուն ծերունին ձերբակալել ուղղելով մէկ քանին սպաննուեցան, այլը վերադարձեցան, սակայն մեծ մասը ողջ մնաց:

— Կեսարիոյ Մէհմէտէն փրած ատեն 12 պաշտօնատար ալ գտնուելով հոն, վրատակաց ներքև մնացեր են, սակայն ողջամբ դուրս հանուեր են: Իսկ կառավարիչը միայն մեռեր է:

— Ֆիլիփիփօլի լրագիրը յունիս 4 թուով հետեւեալ տեղեկութիւնները կը գրէ.

« Սօփիայի կառավարութիւնը ծածկադիր հեռագիրն արդիւնց Պուլլարիոյ մէջ, իշխանը իւր շրջագայութենէն վերադառնալով, յունիս 13 ին նոր ճամբորդութիւն մ'ալ պիտի ընէ: Պալքանաց հարաւակողմը գտնուած քաղաքներն այցելութեան պիտի երթայ:

— Սօփիայէն առնուած լուրեր կը ծանուցանեն թէ գանձուց պաշտօնատան մէջ մեծամեծ զոհութիւնը յայտնուել են:

— Ինսպատ Բիոսի վիլենայի մէջ քաղաքի հանգանակութիւնը մինչև ցարդ 47,751 ֆրանքի հասեր է:

— Քաղաքապետութիւնը ապրանք կրելու համար ձեռքով կառք դործածելու սովորութիւնն արդիւնք է:

— Տիգրանակերտէն 1,150,000 զրուշ զրկուեր է դանձուն:

— Սթամպուլ հետեւեալ հետաքրքրական դէպքը կը պատմէ.

Մայրաքաղաքիս ամենէն բաղմամարդարուարձաններէն միոյն մէջ վաթմամբեայ կին մը կը բնակէր որ շատ հարուստ էր. ասկա 30 տարեկան ամուսին մ'ունէր որ շուտյուրեմեմ կապրէր և ամենուն զարմացման պատճառ եղած էր: Ասոնք զաւակ ունեցած չէին. բայց հանրմը Զէրքէշ գերի մ'որդեգրած էր և անով կը մխիթարուէր. իսկ Էֆէնտին մեծ ոչխար մը մեծցուցած էր և որդեծնութիւնն արդիւնքը համար խել մը դործողութիւններ ըրած էին անոր վրայ:

Էֆէնտին և հանրմը զիրար չափազանց կը սիրէին. հանրմը սաստիկ նախանձոտ էր, և իւր միակ զբաղումն էր թոյլ չը տալ որ ամուսինը գերիին հետ յարաբերութիւն հաստատէ:

Մեծ տօնի մը իրիկուն էր: Տիկինը քանի մը բարեկամներու հետ իւր տանը սրահը նստած էր սովորական աղօթքը կատարելու համար. միայն մատաղ գերին բարեպաշտ տիկիններուն հետ աղօթքի կենալու հրաման չունենալով, պատուէր ընդունած էր իւր տիրուհիէն սրահին դուռը կենալու որպէս զի կանչելուն պէս ծառայէ իրեն:

Այս միջոցին Էֆէնտին պարտէզը նըստած նստիկ կը խմէր և միւս կողմանէ իւր ոչխարին հաղար ու մէկ տեսակ ոստոսաւմ ընել կուտար, որ թաղին մէջ նշանաւոր եղած էր: Երբ հանրմը բարձրաձայն կսկսի աղօթել, Էֆէնտին որուն երեկոյեան հաճոյքները բանաստեղծական խանդ մը ներշնչած էին, գաղտուկ մը, տունը կը մտնէ և մատաղ չէրքէզուհին որ սրահին դրան դուռը կանգնած էր կսկսի գրկել. . . և ինչ Դժբաղդար որ ոչ ոք ոչխարը մտածած էր: Ասիկա թէև խելացի սակայն իւր տիրոջն պատակը չկարենալով հասկնալ, կսկսի զայն վնասել. և այն դուռը ուրկէ տէրը դուրս ելած էր, բայց գտնելով ինքնն ալ ետեւէն կերթայ և զայն գերիին գրկը գտնելով, գլխովը կը զարնէ այնպէս որ Էֆէնտին իւր գրկի ընկերին հետ սրահին դրան զարնուելով դուռը կը բացուի և երկուքը մէկէն աղօթող տիկինը և բաղմութեան առջև թաւալգլոր կիյնան: Զարմանալի տեսարան. առաջին անգամ ամեն մարդ կը զարմանայ այս դէպքին վրայ. սակայն յետոյ ամօթապարտ լուութիւն մը կը տիրէ:

Հետեւեալ օրը տիկինը չէրքէզուհին գերութենէն կազատէ և թաղին իմամը կանչելով, չէրքէզուհին ամուսնոյն հետ պատկել կուտայ, այնու պայմանաւ որ սիրահարը հանրմէն հեռի տան մը մէջ բնակին: Իսկ ոչխարը յայտնի չէ թէ ինչ կըլլայ:

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

(Առաջին Լինիւնքը)

Լոնտրա 9 յունիս

Կառավարութիւնը վերջապէս խուսիլ

սկսաւ Իրլանտիոյ մէջ անիշխանութեան արագապէս աճման վրայ, զոր մինչև ցայսօր ձեռք առնուած միջոցները չը կրցին բնաւ արգելուլ: Իրլանտիոյ դործադիր իշխանութեանց հրաման դնաց որ ազդուութեամբ և խստիւ վարուին, և նոր զօրադունդեր զրկուեցան:

Լոնտրա 9 յունիս

Փէթրսպուրկէն կը ծանուցանեն թէ Ռուսիա մտադիր է պաշտպանել Պուլլարիոյ իշխանն իւր յայտարարութեան պարունակած հիմնադրին դործադրութեան մէջ:

Աթէնք 8 յունիս

Երեկոյեան երկու լրագրեր կը ծանուցանեն թէ գանձուց պաշտօնեայ Պ. Սօփիօրօուլօս հրաժարելով, նորա տեղ Պ. Պալսամարի անցեր է. սակայն Էթնիքօն Բնէվմա այս լուրը կը հերքէ:

(Առաջին Հաւաք)

Լոնտրա 8 յունիս

Դանտահարէն հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Էյուպ խանին զօրքերն յունիս 3 ին յաղթուեր են Ապտիւլ Բահման խանէն:

Վիեննա 8 յունիս

Սօփիայէն լուր կը տան թէ Պուլլարիոյ մէջ քաղաքական վիճակն երկուշաբթի կերպարանք մ'առաւ: Աղէքսանդր իշխանի ծրագրին արմատականաց կողմէ գտած ընդդիմութեան պատճառաւ Պալարման վիճակի հրատարակումը մօտալուտ է:

Գերլին 8 յունիս

Սերվիոյ իշխանն երէկ Պէրլին հասաւ: Եթէ իշխանն երեք կայսերաց հաւանութիւնն ստանայ, Պէրլրատ վերադառնալուն պէս թագաւորութիւն պիտի հրատարակէ:

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վազըթի ստացած տեղեկութեանց նայելով, Պ. Վալֆրէյ անուն գրամատէրը, Օսմանեան արժեւորմանը պարտաւարաց անդղիական մասնագիտութեան հետ բանակցիլ սկսելով, մեծ յոյս կայ որ պիտի յաջողի համաձայնութիւն մը գոյացնելու Օսմանեան պարտաւարաց մէջ:

Պ. Վալֆրէյի ծրագրին է Բ. Դրան դեկտեմբերի ծանուցագրոյն մէջ ցուցուած հասոյթները մէկդի թողլով միայն վեց անուղղակի տրոց հասոյթը Օսմանեան պարտույցաւակայնել, այսինքն ինչ հասոյթ որ լինի յիշեալ վեց տուրքերէն, զայն արժէթղթոյ դրամագրելոյն և տոկոսի վճարմանը յատկացնել համեմատութեամբ: Իսկ Ղալաթիոյ դրամատեարց, որոնք այս հասոյթը կընդունին այժմ, Սինտիզան տարեկան տոկոս մը և դրամագրելի վճարման համար գումար մը տալ պիտի երաշխաւորէ:

— Քաղաքապետական ակմբոց մէջ կըսուի թէ Ռուսիա, Գերմանիա և Աւստրիա, Պուլլարիոյ խնդրոյն վրայ

կը բանակցեն. այսինքն Պուլլարիոյ իշխանին իւր գահուն վրայ մնալուն համարուն են եղեր. կըսուի նա թէ յիշեալ տէրութիւնները Բ. Դրան առաջարկեր են որ այս մասին իրենց հետ միանայ:

Իսկ Պուլլարիոյ ազատական կուսակցութիւնը կերևի թէ նոր ընտրութեանց մէջ մեծամասնութիւն պիտի չահի, թէև կառավարութիւնը ամէն ազդեցութիւն կը բանեցնէ ազատականաց ջանքն ի դէրձ հանելու համար:

Վաղըթ կըսէ թէ Պուլլարիոյ իշխանը առանց իւր վեհապետին և զինքն ընտրող վեց տէրութեանց հաճութիւնն առնելու, Պուլլարիոյ կառավարական ձևը չպիտի կարենայ փոփոխել. սակայն միւս կողմանէ ազատականաց պաշտօնի հասնին ապագայ անպատեհութեանց առիթ լինելով, Օսմանեան պետութիւնը Պուլլարիոյ մէջ պատահելիք փոփոխութեանց անտարբեր չըկրնար մնալ:

— Երուսաղէմի կառավարիչ Բէռնֆի վաշային երկրորդ աստիճանի Մէճիտիէ պատուանշան շնորհուեցաւ:

— Անդղիոյ նորընտիր գեապանը փոխանակ երկուշարթիի երեքշարթի օր մայրաքաղաքս պիտի հասնի. ծովային դործոց ժողովին նախագահ Սիւլէյման վաշա զինքը դիմաւորելու պիտի երթայ:

— Սպարապետութեան թիկնապահ Մուսթաֆա պէյ, և հաղարապետ Ահմէտ պէյ, մասնաւոր պաշտօնով և մեծադումար դրամով այսօր Լարիսա և Եաննա պիտի երթան:

— Գարատաղի սահմանադրոց կարգադրութեան Օսմ. պատուիրակ Պէտրի պէյ այսօր իւր պաշտօնատեղին պիտի մեկնի:

— Գաղղիոյ նախկին արտաքին դործոց պաշտօնեայ Տիւք տը Բաղի քեռորդին երէկ մայրաքաղաքս դալով Պըրուսա մեկնեցաւ, ի դարձին ամիս մը մայրաքաղաքս պիտի մնայ:

— Աւստրիոյ կայսրը հունգարական խորհրդարանը բացած ատեն ըսեր է որ Հունգարիոյ երկաթուղիները արևելեան երկաթուղեայ հետ միացնելու դործը ապահովուած է:

— Ալէքս վաշա գեապանաց ծանուցեր է թէ անձնական տկարութիւնը դարմանելու համար պարտաւորեալ է Եւրոպա ճանապարհորդելու, և եթէ Բ. Դուռը հրաման չտայ, պիտի ստիպուի հրաժարական տալու, սակայն գեապանը խորհուրդ տուեր են որ այս դիտաւորութեանէն ետ կենայ: Ալէքս վաշա իւր հրաժարականը Բ. Դրան տուած չէ մինչև ցարդ:

— Իւսկիւտար Տաղ-Համամ Հայ կին մը ժառանգական խնդրոյ մը պատճառաւ ինքընքը թունաւորեր է:

— Տիգրանակերտէն կը գրեն թէ Մարտինի կառավարիչը Տիգրանակերտ գացեր է. Մալաթիայի կառավարիչ Շէֆիւր վաշայ մի և նոյն պաշտօնով Ուրֆա փոխադրուեր է. Անդղիական հիւպատոս Պ. Պարնէմ, Շքօտրայ երթալու հա-

մար ճամբայ ելեր է. Հայոց Առաջնորդական փոխանորդը և Ասորոց նախկին Պատրիարքն ալ Մարտին հասեր են:

— Եգիպտոսի Նեղոս գետին ջուրերը բարձրանալ սկսեր են:

— Պուլլարիոյ կղերը Լեզարքէն ըսկըսեալ մինչև ցյետին նորընծայն, Պուլլարիոյ իշխանին բռնած վերջին ընթացքին հակառակ է եղեր:

Ռուսիոյ ժողովրդեան ազատական մասն ալ Պուլլարիոյ մէջ սահմանադրական վարչութեան բարձու մը տեսնելով, Ռուսաստանի մէջ Սահմանադրութեան հաստատութիւնն անհնար դատելով հանդերձ, Պուլլար ազատականաց խրախոյս կուտայ որ իշխանին այս ընթացքին դէմ կենան:

— Ղալաթիա Բըլլէ Ալի փոշոցը Գաղղիացոյ մը բացած զբօսարանը 8 հոգի իւր յաճախողք երթալով, քիչ մը նստելէ վերջը յանկարծ ճրագներ կը մարեն և զբօսարանին տիրոջը վրայ յարձակելով ժամացոյցը և վրան գտնուած բոլոր ստակը յափշտակելով փախեր են:

— Հետեալ գողութիւնը կը պատմուի:

Փաստաբան մը հարցաքննիչի մը հետ ոստիկանութեան դուռը գողի մը վրայ խօսած ատեն քննիչը կաղաչէ փաստաբանին որ սիկար մը ծխելով քիչ մը ըսպասէ մինչև որ գողին հարցափորձը լմնայ, փաստաբանը կը հնազանդի. քննութիւնը վերջանալով փաստաբանը կը մեկնի. ճամբան միտքը կիյնայ որ արծաթեայ սուփը քննիչին քով մոռցած է, ուստի կը վերադառնայ իւր տուփը առնելու համար, զոր չգտնելով, դործը կը մեծնայ, հուսկ ուրեմն կիմացուի որ տուփը շուկայի մէջ աճուրդի հանուած է. գողը հարցափորձի ատեն փաստաբանին տուփը գողցեր և դրան մօտ սպասող ընկերոջը տալով ծախու հաներ է:

— Գաղղիական լրագիր մը կըսէ թէ Թունուզ զրկուած 35 հազար գաղղիական զօրաց համար մինչև մայիս 10 եօթը միլիոն ֆրանք և մայիս 10 էն ի վեր ամսական ելեք միլիոն ֆրանք ծախք եղած է ընդ ամենը:

— Սթամպուլ կըսէ թէ Ալպանիոյ մէջ ձերբակալեալ ապստամբապետները Շքօտրայի զինուորական ատեանին առջև թէև պիտի դատուէին, սակայն յետոյ կարևոր դատուեցաւ զանոնք մայրաքաղաքս բերել տալով բարձրագոյն ատեանի մը առջև դատել, վասն զի այնպէս կը կարծուի թէ կարևոր յայտնութիւններ պիտի ըլլան. այս պատճառաւ Ալպանիացի ապստամբապետաց մէկ մասը մայրաքաղաքս զրկուած է և միւսներն ալ հետզհետէ պիտի զրկուին:

ՂԱԼԱՌԻՈՅ ՊՕՐՍԱ

Օսմ. Գօնաթիւս Գողուեցաւ երէկ իրիկուն 18-23
» » Բացուեցաւ այս առաւօտ 18-18

ԸՆԹԱՅՔ ԱՐԺԱՊԱՌՈՅ

Սօսիէթէ մէկէրալ Անդղ. Լիւր. 5-20
» Օթօման » » 4-
Կ. Պօլսոյ Պանքան » » 10-35
Գրէտի Ժէնէրալ » » 6-9

Փոխ. 1863 (Մութոն) » » -
» 1865 (Մութոն) » » 94-
» 1869 (Բինար) » » 94-
» 1872 (Պօն տիւ թրէզոր) 29-30
» 1873 (Բինար) » » 91-20
Թրամվայ Օսմ. Լիւր. 4-
Թղթադրամ » » 1040
Բուժէլի երկաթուղի ֆրանք 60-
Լարիսա » » 133-

ԸՆԹԱՅՔ ԴՐԱՄՈՅ (Օսմ. ոսկին 100 դուրուշէն)

Անդղիկն. ոսկի 109-20 | Գարպօն արծա. 92-
Գաղղիական » 87-25 | Մէճիտիէ . . . 108- 1
Բօլ » 89-38 | Վեցնոց . . . 128-10
Գրիմից » 51-25 | Հինգնոց . . . 212-20
Գարպօն թուղթ 8-90 | Մէթալիք . . . 207-

ԱՐՏԱՔԻՆ

Կօլօս լրագիրը արքայապան Ժէսա Հէլֆման կնոջ վրայ հետեալ տեղեկութիւնները կուտայ:

« Դատապարտեալ կինը բանտարկելոց բանտին մէջ կը գտնուի. և տակաւին հոն է: Կանանց յարկին մէջ մասնաւոր խղիկ մ'ունի, որուն երկայնութիւնն է 6 կանգուն և լայնութիւնն է 2 կանգուն:

« Սենեկին պատուհանը մութ ապակիով պատած է. կնոջ անկողինն է խշտի մը և բարձ մը. սեղանը և նստարանը երկաթէ են և պատին փակցուած: Օրը երկու անգամ ճաշ կընէ և երկու անգամ թէյ կառնու. ամեն օր բանտին վայրագաւիթը կը պտտի և բնաւ դիտողութիւն մ'ըրած չէ: Այս կինը միւս բոլոր բանտարկելոց նման իրաւունք ունի դրսէն կերակուր ընդունելու. ծխելու ալ հրաման ունին և մինչև իսկ ներքին է իրենց բաւական չափով օդի և գինի ներս առնելու: Բաց ասկէ իրենց տրամադրութեան ներքե դրքեր ալ դըրուած են »:

— Յրանքֆօրթէն կը գրեն թէ գերմանացի ընկերվարականք, Լոնտոնայի մէջ գատաստանի ենթարկեալ Յրէյհայթ ու չընչական լրագրոյն հրատարակութեանց օրինակը յունիս 2 ին Յրանքֆօրթի շէնքերու պատերուն վրայ փակցուած տեսեր են. ոստիկանութիւնը այս ձեռնարկութեան հեղինակներէն մին յաջողեր է ձերբակալել:

— Փէթրպուրկէն յունիս 3 ին կը հեռագրեն թէ Ռուսիոյ նախկին պատերազմի պաշտօնեայ Ժէնէրալ Միլու-թին Չարէն մասնաւոր նամակ մը և ականակուռ շրջանակի մը մէջ Չարին լուսանկար պատկերն ընդունել է:

Մի և նոյն օրը Թէքէի Թիւրքմէներուն պատուիրակութիւնն ալ Չարին ներկայացեր է:

Իսիլայի խանը Չարին նամակ մը գրելով խոստացեր է ձեռքէն եկած օգնութիւնն ընել, եթէ Չարը բարեհաճի Կասպից ծովը Սրալ լճին հետ միացնելու համար ջրանցք մը բանալու ձեռնարկել:

— Անդղիական կառավարութիւնը վիճակագիր մը ներկայացուցեր է խորհրդարանին, որմէ կը հասկցուի թէ 1880ին իրլանտայէն 95,857 հոգի գաղթեր են, որոց կէսը այր և կէսը կին են եղեր:

Մեզու Հայաստանիէն՝

ՀՐԷԱՆԵՐԻ ԶԱՐԳԸ

Կիւնիկ, ապրիլի 26 ին մասնաւոր
թղթակից մը գրում է հետեւեալը .

«Ահա՛ արդէն երեք օր է, որ Կիւնի-
վում կատաղի կերպով տիրում է մի ան-
կարգութիւն, որ ելիսաւէտգրադի և
Օլիփոպոլի տիտեր պատմութեան կըրկ-
նութիւնն է : Սարսափելի ամբոխներ
գունդադունդ վազում են հրէից դէմ .
ժողովրդի կատաղութիւնը աճում է ոչ
թէ օրերով, այլ ժամերով : Անկարգու-
թեան առաջին շարժառիթը եղել է մի
կռիւ, որ տեղի է ունեցել հրէից և
ռուս տղաների մէջ մի ներկայացման
ժամանակ Ս. Վլատիմիրի որձանի մօտ
ահագին ժողովրդի խուռն բազմութեան :
Այս ներկայացմանը (մի ակրօբատ ման
էր դալի թողի վերայ) ի միջի այլոց ներ-
կայ է լինում հրէաների մի անթիւ բազ-
մութիւն, որոց գէմըը առաջ գրգռում
է ռուս տղաների ծագրածութիւնը, ու-
րոնք ասում են . « Տեսնում ես, հաւաք-
ուել են հարուստները, կարելի է չվը-
ճարել » : Մի ոմն հրէայ սկսում է վի-
ճել, իսկ Կրանք պատասխանում են ոտի
հարուածներով և երեսին թքելով : Այդ
միջոցին վիճողների մօտ կազմուել էր
ռուս մշակների և հրէաների մի շրջան :
Իսկ երբ հրէան ծագրածութեանը չը
համբերելով՝ իրանից յետ է մղում ռուս
տղային՝ անթիւ մարդիկ ընկնում են վը-
րան և վլադիմիրեան սարից վայր են
գլորում : Սրանից յետոյ անկարգութիւն-
ները սկսում են աւելի և աւելի տարած-
ուել քաղաքի մէջ, իսկ միւս օրը սկսում
են մի քանի հրէից տներ քանդել և փո-
ղոցներում հրէաներին ջարդել : Այսօր
էլ, չը նայելով իշխանութեան միջոցնե-
րին, ասում են՝ թէ մի քանի դէպքեր
են եղել մահառիթ անկարգութեանց և
սարսափելի ջարդերի : Այսօր ես վկայ
եղայ ամբոխի այդ մոլեռանդ գաղանու-
թեանը : Երեկոյ 7 ժամին ես գտնուե-
ցայ հրապարակի վերայ քաղաքային
թատրոնի մօտ Յանկարծ աղաղակ, ուռ-
լումն, կանչիւն, թնգիւն և ժողովրդի
խռնուիլը անզական հարուստ հրէայ իը-
րօգսիւ տանը մօտ գրաւեցին իմ ու-
շաղթութիւնը . ես շտապով վազում եմ
այնտեղ և աչքիս ներկայանում է մի զար-
հուրելի տեսարան . հազարաւոր քարեր
թռչում են տների պատուհաններին և
ապակիները վըրում են մի չարագուշակ
ձայնով : Մի քանի մարդիկ արդէն ներս
էին մտել տունը : Բարեբախտաբար՝ ոչ
հեռի այն փողոցում գտնվում էր զօրքը,
որ արդէն շտապում էր այս տեղ ոտտի-
կանութեան հրամանով : Զօրքերը չը
թայեցին տունը, բայց քարերը արդէն
շարունակվում էին զօրքերի գլխի վրա-
յից վըղլով թռչել դէպի այն տունը
մինչև այն, որ վերջապէս զօրքը հրաման
ստացաւ յարձակվել ժողովրդի վերայ,
որի սեղմ յարձակմանքի տակ ստիպուե-
ցաւ ի փախուստ գառնալ : Իմ աչքիս ա-

ռաջ մի քանի մարդիկ կաշնաւորուե-
ցան : Յետոյ երեկոյեան, էլի ես վկայ
եղայ, ինչպէս ամբոխը Կրէշատկոյի վե-
րայ խորտակելով մի հրէայի ժամացոյցի
խանութը՝ բոլորովին փշուր փշուր արեց
այն բոլորը, ինչ որ այն տեղ գտնվում
էր . ընդ. սմին և զօրս դու պատուիրե-
ցեր՝ ջարդ ու փշուր արեց մի անյայտ
տղայի, որ ժամացոյցը ձեռքին կամե-
նում էր փախչել, « Մի՛ վերցնիլ հրէայի
իրը, մի՛ պղծիլ քրիստոնեայ ձեռքդ », բղաւում էր ամբոխը : Այս բանը շարու-
նակվում էր մինչև այն ժամանակ՝ մին-
չև որ զօրքերը յետ մղեցին ամբոխը : Ա-
սում են, որ հէնց այդ խանութում այն
երախան սպանուել է : Ամեն տեղ լըս-
վում են աղաղակ, խուլ ձայն, մռնչիւն,
սուլումներ, ճայթիւն, կարծես թէ ու-
ղիղ ներս են թափուել թաթարները և
վանդալները : Գրեթէ իւրաքանչիւր քայ-
լին լսվում են ահ ու դողից բռնած կա-
նանց և մոնկանց սրտակոտոր ձայները,
տեսնում ես ժողովրդի վայրենի կատա-
ղութիւնից աղաղակող հրէաների պատ-
ռստած արիւնաթաթախ երեսները և
սրա նման սոսկալի երեւոյթներ վայրենի
ամբոխի կատաղութեան : Հէնց այդ տեղ
խառնափնտր անկարգութեան մէջ լըս-
վում են ամբոխի դատողութիւնները մի
« առաջնորդ » ընտրելու : Ամբոխից շատե-
րը ասում են, որ այսօր եկել է կամ
թէ վաղը պիտի ժամանէ մի կուսակցու-
թիւն հրէաներին ջարդելու միակ նպա-
տակով : Իրանց վարմունքի արդարու-
թեան համար՝ նորա այն փաստն են բե-
րում, որ հրէաները ամբողջ վաճառա-
կանութիւնը իրանց ձեռքն են գցել, որ
նրանց շնորհիւ ամեն բան թանգ է և
թէ նրանց պատճառով էլ հնարք չը կայ
ապրելու և այլն : Ինչ բանով և երբ կը
վերջանայ այս բոլորը—գիտար է հաս-
տատ նախադուշակել, որովհետեւ չը նա-
յելով իշխանութեանց բոլոր ջանքերին՝
անկարգութիւնները շարունակվում են
և այս ժամանակ, երբ վերջացնում եմ
այս ամոզերը՝ արդէն ականջս է ընկնում
միշտ միևնոյն չարագուշակ աղաղակը » :

Ի Լ Ա Ն
ՏԵՂԱՍԻԷ ՄԵՐՔԷԶԻ

Տէրիստատէթոէ Պահճէ-գարուսուն-
տա Շէյխ Իսլամ խանըն իւստ գաթըն-
տա Տէլլալիէ մէքքէզի քիւշտա օլունուպ
պու սայէտէ արսա վէ խանէ վէ չիֆլիկ
կիպի էմվալը ալըպ սաթանլար իշին սու-
հուլէթ օլաճագը տէրքեար տըր . շէյլէ
քի իշթիրտեա թալիպ օլանլար մահալը
մէքքիւրէ միւրաճաթ իթտիւրլէրինտէ
ֆիրուսթ իտէնլէրին միւլթէրիլ արա-
մաք միւլթիւլաթընտան խէլաւ օլաճագ-
լարը վէ ֆիրուսթ վէ իշթիրա իտէճէք
գէվաթ իլէ Տէլլալէր մահալը մէքքիւրէ
թէշթիֆ իթտիւրլէրինտէ հէր վէճ իլէ
սուհուլէթ պուլուպ մէմնուն օլաճագլա-
րը իլան օլունուր :

7 - 10

Մ. Ս. Թ.

Նորայրի Գաղղիներէն-Հայերէն ըն-
դարձակ բառարանին 55 երորդ թերթն
հրատարակեցաւ, որ կը հասնի մինչև ի
բառն Efféminement . գին 55 թերթերուն
82 1/2 դահեկան արծաթ : Բաժանոր-
դագրութիւնն է 1 1/2 օսմ : ոսկի, վճա-
րելի կանխիկ :

Կը գտնուի ամէն Հայ դրաւաճառաց
քով :

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

Ս. Ղ. ՊԱՐՏԻԶՊԱՆԵԱՆ
Տ Պ Ա Ր Ա Ն Ի

(Արժար մեծիւ 20 դուրուշ)

Արուստ երկայնակեցութեան . . .	10	ՂԲ
Հոգակաւոր Ոճիրք . — ՊրէնկիլիէՄար		
քիլոնին Պատկերադարդ . . .	7	»
Տնական Բժիշկ	6	»
Պոռոյ մը Պօլոյ թաղերու մէջ . .	12	»
Հոգակաւոր Ոճիրք . — Սէն-Ճէրան		
Կոմսուին Պատկերադարդ . . .	6	»
Դասադիրք Աղգային Պատմութեան Զ .		
տպագրութիւն Ս. Պ. Պ. փափագ- եանց	5 1/2	»
Դասադիրք Ընթերցանութեան Պատ-		
կերադարդ Ե. տպագրութիւն Ս. Պ.		
Պ. փափագեանց	2 1/2	»

ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԵՆԵՆԻՆԷ ԾԽԱԽՈՏԻ

ԳՕՆԵՔ ԵՂԱՐԱՐՔ ԵՒ ԵՄՃԻՆԻ

409 Ղալաթա . Սանտրոգճըլար փողոց 409

Ստորագրեալքս առեւտրական բոլոր պա-
տասխանատուութիւնը մեր վրայ առնե-
լով Գ. Օնքի եղբարք եւ Շանինի հետ ըն-
կերութեամբ Ղալաթի Սանտրոգճըլար փո-
ղոց թիւ 430 գործատունն հաստատուելու
և վէր արժանապէս քաջակրօնեցանք պատ-
ռաբժան յաճախորդաց խաղմութեան : Ա-
մէն օր լաւ գնահատեց մեր գործարանին
կամ ծխախոտն ընտրութիւնը, ճաշալը
և գինեւորն չափաւորութիւնը տեսակնե-
րուն համեմատութեամբ . ուստի եւ մեզ
հարկ եղաւ, աւելի ընդարձակ ասպարէզ մը
տալ մեր գործատուութեանց :

Եւ նախ՝ մեր գործարանն ու վաճառա-
տունը փոխադրեցինք առաջնոյն դիմացը 409
թիւ շէնքին մէջ, եւ իւր անհամեմատ ըն-
դարձակութեամբ խիստ յարմարութիւն ու-
նի թէ մարաքադարէս թէ գաւառներէն եւ
թէ օտար երկրներէ կամ բազմաթիւ հը-
րամաններն յոյժ գոհացուցիչ կերպիւ եւ
փութով կատարելու :

Երկրորդ՝ ծխախոտն բերքն արտադրող
ամեն կողմ եւ մասնաւոր յիշիճէ յատուկ
գործակալներ կարգելով սկսած ենք մասնա-
ւոր ինամօք պատրաստել տալ բերքը եւ ա-
հա այս ինամօք եւ գոհողութեանց չորհիւն
է որ այսօր ամենընտիր եւ հոտաւէտ ծր-
խախոտներ կարող ենք մատակարարել նաեւ
450 նոց, 200 նոց, եւ 300 նոց եւ աւելի
բարձր գիներով ըստ անակին :

Այսուհետեւ ոչ ոք պիտի վարանի իւր
ճաշակին յարմար ընտիր ծխախոտ գանկու-
մասին, բաւական է յիշել մեր վերջիշաղ
գործատունն ի Ղալաթի Սանտրոգճըլար փո-
ղոց թիւ 409, եւ կամ ամեն ծխալաճառ-
ներէ ինչպէս մեր գործարանին կամ տալ-
բանքներէն :

Ծան . Շտաբ երկրներէ սպառնք ուղղ-
ները կը մասնակցին այն մենաշնորհին, զոր
ունիլք կայսերական կատարարութիւնն, որ
է սրանորոյն տուրքէն ազատ ըլլալ, որով
1/10 ին 20 շահ կուսնան :

Վաճառատուներն են .

Ղալաթի Սանտրոգճըլար	թիւ 409
Չընտան դարու Չէօմէհէլէր	» 29
Էմին-Էօնիւ	» 56

ՏԵՄԻՐԳԱՓՈՒԼԵԱՆ ԵՂԱՐԱՐՔ

ՏԵՐ-ԽՄԲԱԳԻՐ

Մ. Յ ՄԵՆԻՔԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ս. Ղ. ՊԱՐՏԻԶՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.
Բիզա փաշա խան Բիւ 3.